

EDUCACIÓ PRIMÀRIA

COMUNITAT
Z   **M**

LENGUA
I LITERATURA

NOU XIRIBET

COMPROMESOS AMB ELS
OBJECTIUS DE DESENVOLUPAMENT
SOSTENIBLE

ACTIVA tots els
recursos digitals a

edubook

Llengua i Literatura

Educació Primària

Josep M. Farré Padrós
Josep Liz Rodríguez

 Vicencs Vives

Autors: **Josep Mª Farré Padrós** i **Josep Liz Rodríguez**.

Il·lustracions: Mattia Cerato i Anna Clariana.

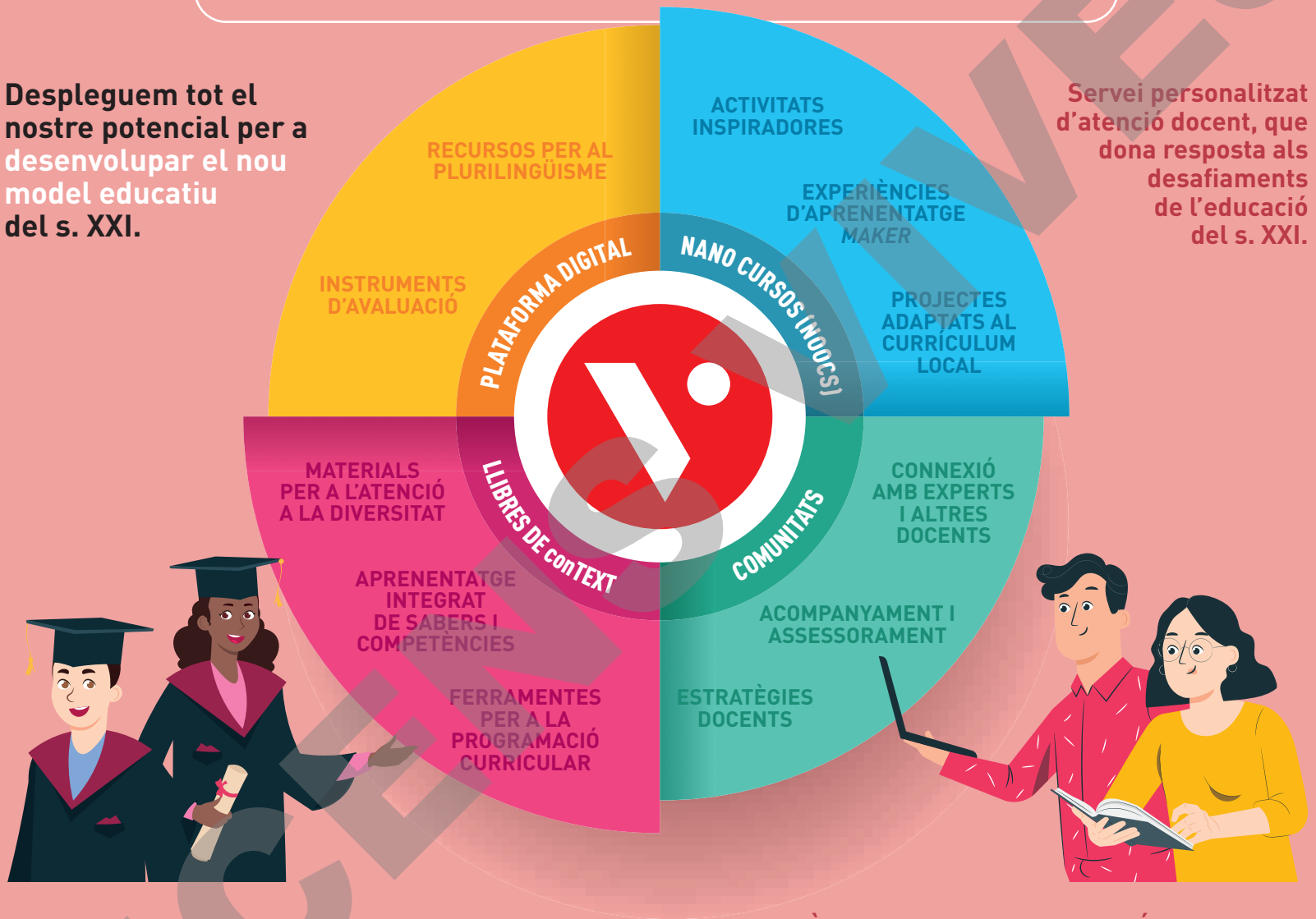
Fotografies: 123RF, agefotostock, ALAMY, CORBIS, easyFotostock-agefotostock, Getty Images, iStock-Getty Images i Shutterstock.

Agraïm a Scott Polar Research Institute, University of Cambridge (tema 2, pàg. 26)
i ©Rabax63 (tema 3, Atenea, pàg. 40) la possibilitat d'utilitzar el seu material fotogràfic.

Un ECOSISTEMA de PRODUCTES, SOLUCIONS i EXPERIÈNCIES per a la TRANSFORMACIÓ EDUCATIVA

Despleguem tot el nostre potencial per a desenvolupar el nou model educatiu del s. XXI.

Servei personalitzat d'atenció docent, que dona resposta als desafiaments de l'educació del s. XXI.

SOSTENIBILITAT

Incloem un plantejament transversal de la **sostenibilitat** i el **desenvolupament humà**, vinculat i compromès amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) de l'Agenda 2030.

APRENENTATGE ACTIU

Fomentem que l'alumnat siga capaç d'**analitzar**, **raonar** i **qüestionar** la informació amb una **actitud activa, autònoma i compromesa**.

SITUACIONS I REPTES

Partim de **situacions d'aprenentatge** on poder contextualitzar els sabers bàsics, **involucrant activament l'alumnat** i fomentant la seua participació en la resolució de reptes (ABR) i de problemes (ABP).

RESPECTE I IGUALTAT

Fomentem el **respecte** i la **igualtat de gènere** per desmuntar prejudicis, estereotips i actituds de caràcter discriminatori.

SABERS BÀSICS

Proposem un aprenentatge integrat de **sabers bàsics** i **competències** perquè l'alumnat assolisca de forma plena el **perfil d'eixida** de l'etapa educativa.

DIVERSITAT CULTURAL

Oferim la possibilitat de veure i **entendre el món** des de perspectives diferents a través de la **diversitat lingüística**, i això suposa una oportunitat per al desenvolupament personal i social.

EDUCACIÓ INCLUSIVA

Apliquem el Disseny Universal d'Aprenentatge (DUA) per a una **educació inclusiva** i oferim un enfocament **personalitzat** i **adaptat** per garantir l'èxit educatiu de tot l'alumnat.

DIGITALITZACIÓ I SEGURETAT

Desenvolupem la **competència digital** i l'**ús segur** i **conscient** de la informació.

Com és aquest projecte

Les activitats i tasques proposades en aquest llibre estan dissenyades seguint els criteris de **Disseny Universal d'Aprenentatge (DUA)** i estan pensades per a posar en pràctica les **competències específiques** i els **sabers** propis de l'àrea de Llengua i Literatura; i per a afavorir l'adquisició de **valors positius**, el **pensament crític** i la consciència sobre els **Objectius de Desenvolupament Sostenible**.

Segons els processos cognitius que treballen, les activitats estan classificades per colors:

Conèixer: en aquestes activitats, l'alumnat treballa directament el contingut.

Aplicar: aquestes activitats relacionen el contingut treballat amb els coneixements previs de l'alumnat i amb l'entorn, és a dir, que treballen amb el context.

Raonar: aquestes activitats tenen com a objectiu que l'alumnat reflexioni, expliqui i raoni els perquè de les seues respostes.

Seqüència didàctica

Inici

Partim de **situacions d'aprenentatge (Situa't!)** on podem contextualitzar les competències i els sabers que es desenvoluparan.

Es planteja un **repte (Cap al repte!)** per tal que l'alumnat s'implique activament en la construcció del seu aprenentatge.

A **Aprendràs a...** s'indiquen les **competències** i **sabers** més importants que es treballaran en el tema.

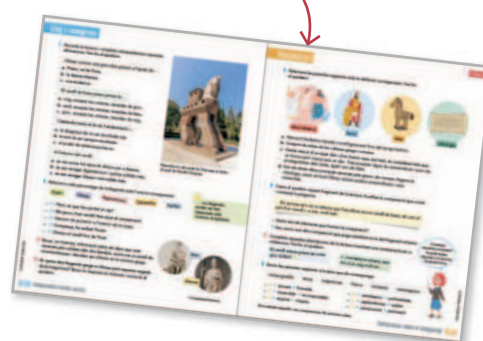
Es proposen **rutines de pensament** per avaluar els coneixements previs de l'alumnat, així com per activar la seua motivació.

Desenvolupament

La lectura principal marca el fil conductor del tema.

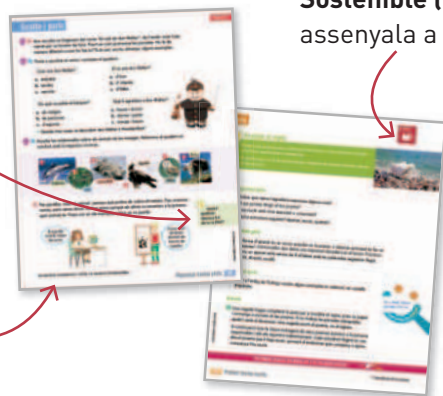
Les activitats s'organitzen en apartats: Llig i comprenc; Gramàtica i ortografia; Escolte i parle; i Escric.

Es presenten **pistes per a facilitar** la resolució del repte.

S'indica l'**Objectiu de desenvolupament Sostenible (ODS)** que es treballa. Una icona assenjala a quina activitat fa referència.

En els diferents apartats s'indiquen les **competències específiques** de l'àrea que es treballa.

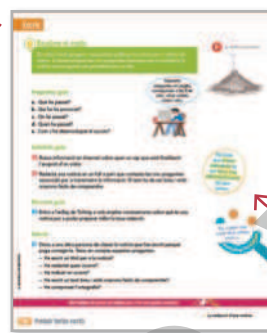

Competències específiques

- Reconèixer la diversitat lingüística
- Comprendre textos orals
- Produir textos orals
- Comprendre textos escrits
- Produir textos escrits
- Seleccionar informació/ Contrastar informació
- Llegir de manera autònoma
- Llegir i analitzar obres literàries
- Reflexionar sobre el llenguatge
- Utilitzar un llenguatge no discriminatori

Resolem el repte

Relacionat amb l'apartat d'expressió oral o escrita, es planteja la resolució del repte inicial.

L'alumnat podrà resoldre el repte amb l'ajuda d'una seqüència d'activitats i recursos d'Internet.

Avaluació

Què he après? Pàgina de autoavaluació, perquè l'alumnat aprengui a ser autocrític sobre el seu procés d'aprenentatge (metacognició).

Activitats estel·la (personalització de l'aprenentatge). A partir de l'autoavaluació basada en tres nivells de dificultat, es proposen activitats relacionades amb l'aprenentatge de l'alumne.

Elements digitals

edubook

Activa la llicència impresa en aquest llibre i accedeix a:

- Continguts digitals
- Vídeos motivadors
- Activitats digitals
- Animacions digitals i infografies

Mediateca

Vídeos per treballar alguns sabers a l'aula o a casa (**Flipped Classroom**).

Àudio

Activitats d'àudio per millorar tant la comprensió oral com l'escolta activa.

tiching.com

Enllaços a Internet que permeten ampliar algun contingut del tema.

Gimnàs

Accés a exercicis en línia per a repassar de manera autònoma les competències i els sabers treballats.

Índex

SITUACIÓ D'APRENENTATGE		REpte	SABERS BàSICS	
			Llig i comprenc	Vocabulari
1 pàg. 2	Un sens fi d'aventures	<ul style="list-style-type: none"> Resoldre el cas del quadre furat 	<ul style="list-style-type: none"> Text literari: Les tretes de Tom Sawyer 	<ul style="list-style-type: none"> Tipus de diccionari Ús del diccionari
2 pàg. 18	Un món per explorar	<ul style="list-style-type: none"> Escriure una entrevista sobre una biografia 	<ul style="list-style-type: none"> Text expositiu: La conquesta del Pol Sud 	<ul style="list-style-type: none"> Els gentilicis i els cultismes
3 pàg. 34	Mites i llegendes	<ul style="list-style-type: none"> Construir una llegenda nova 	<ul style="list-style-type: none"> Text narratiu: Ulisses i el cavall de Troia 	<ul style="list-style-type: none"> El vocabulari específic Les comparacions Els sinònims cultes
4 pàg. 50	Castells i màgia	<ul style="list-style-type: none"> Representar una obra de teatre 	<ul style="list-style-type: none"> Text teatral: L'espasa del rei Artús 	<ul style="list-style-type: none"> La família lèxica Precisió de significat
5 pàg. 68	Ciència-ficció	<ul style="list-style-type: none"> Escriure un text per accedir a un lloc de treball 	<ul style="list-style-type: none"> Text narratiu: Què en farem, de l'Home de Ferro? 	<ul style="list-style-type: none"> Sinònims i antònims
6 pàg. 86	Volcans	<ul style="list-style-type: none"> Escriure una notícia 	<ul style="list-style-type: none"> Text narratiu-expositiu: Un volcà perillós 	<ul style="list-style-type: none"> La polisèmia
7 pàg. 100	Quan la realitat supera la ficció	<ul style="list-style-type: none"> Publicar un reportatge per a la revista de l'escola 	<ul style="list-style-type: none"> Text narratiu-expositiu: La tragèdia de Pompeia 	<ul style="list-style-type: none"> Els estrangerismes
8 pàg. 114	Fantàstic!	<ul style="list-style-type: none"> Organitzar una conferència 	<ul style="list-style-type: none"> Text narratiu: Un gat gran, negre i gros 	<ul style="list-style-type: none"> El camp semàntic
9 pàg. 130	Un mar d'històries	<ul style="list-style-type: none"> Canviar el punt de vista d'una narració 	<ul style="list-style-type: none"> Text narratiu: El segon viatge de Sindbad 	<ul style="list-style-type: none"> Verbs fer, ser i estar
10 pàg. 146	El món en vinyetes	<ul style="list-style-type: none"> Elaborar una tira de còmic 	<ul style="list-style-type: none"> Text dialogat: L'ermità 	<ul style="list-style-type: none"> Els prefixos i sufixos Vocabulari específic Les interjeccions
11 pàg. 160	Aprenent de poeta	<ul style="list-style-type: none"> Elaborar un text poètic 	<ul style="list-style-type: none"> Text poètic: Poemes per a somriure 	<ul style="list-style-type: none"> La personificació i la metàfora La rima
12 pàg. 176	Llegir és viatjar	<ul style="list-style-type: none"> Aprendre a ser un bon detectiu 	<ul style="list-style-type: none"> Text narratiu: Viatge a Lil·liput 	<ul style="list-style-type: none"> Paraules primitives i derivades Paraules compostes

Annex: Per a llegir-ne més

• Les activitats d'aquest llibre s'han de fer en un quadern a part

SABERS BÀSICS

Escolte i parle	Gramàtica	Ortografia	Escriu
<ul style="list-style-type: none"> L'exposició oral 	<ul style="list-style-type: none"> L'oració El sintagma nominal i el sintagma verbal 	<ul style="list-style-type: none"> Perquè, per què i perquè Separació sil·làbica a final de ratlla 	<ul style="list-style-type: none"> Descripció d'un quadre
<ul style="list-style-type: none"> La narració de fets Les incorreccions en la parla quotidiana 	<ul style="list-style-type: none"> Els substantius i els adjectius 	<ul style="list-style-type: none"> El diftong i el hiat 	<ul style="list-style-type: none"> Redacció d'una entrevista
<ul style="list-style-type: none"> L'audició i comprensió d'una narració La selecció d'informació 	<ul style="list-style-type: none"> Els determinants Els quantificadors 	<ul style="list-style-type: none"> Les regles d'accentuació 	<ul style="list-style-type: none"> Redacció d'una narració a partir d'unes paraules donades
<ul style="list-style-type: none"> La dramatització 	<ul style="list-style-type: none"> Els verbs irregulars Les formes verbals no personals del verb 	<ul style="list-style-type: none"> L'accent diacrític Paraules amb qu, qü, gu, gü 	<ul style="list-style-type: none"> L'escriptura de notes explicatives seguint unes pautes
<ul style="list-style-type: none"> La memòria comprensiva i crítica La recitació d'endevinalles 	<ul style="list-style-type: none"> Les formes verbals en temps passat El verb haver 	<ul style="list-style-type: none"> Paraules acabades en -atge i -etge Paraules amb qua, que, qüe, qüi 	<ul style="list-style-type: none"> Redacció d'una carta
<ul style="list-style-type: none"> L'anàlisi d'anuncis publicitaris La gravació d'un anunci 	<ul style="list-style-type: none"> El verb anar El complement directe (CD) i el complement indirecte (CI) 	<ul style="list-style-type: none"> Paraules amb x, tx, ny Paraules amb mf i mm 	<ul style="list-style-type: none"> Redacció d'una notícia
<ul style="list-style-type: none"> La comprensió literal La memorització i improvisació de narracions 	<ul style="list-style-type: none"> Els pronoms personals forts i els pronoms febles 	<ul style="list-style-type: none"> Paraules amb b i v 	<ul style="list-style-type: none"> Redacció d'un reportatge
<ul style="list-style-type: none"> L'audició i identificació d'idees principals. La conferència 	<ul style="list-style-type: none"> La concordança Els adverbis 	<ul style="list-style-type: none"> Els verbs pronominals 	<ul style="list-style-type: none"> La descripció d'un animal
<ul style="list-style-type: none"> El reconeixement del tema i la lectura expressiva 	<ul style="list-style-type: none"> Les preposicions 	<ul style="list-style-type: none"> Paraules amb ll i i 	<ul style="list-style-type: none"> Reescriptura d'una narració canviant el punt de vista
<ul style="list-style-type: none"> La deducció de preguntes. La narració de l'autobiografia 	<ul style="list-style-type: none"> Les conjuncions 	<ul style="list-style-type: none"> La esse sorda i la esse sonora Paraules amb ça, ce, ci, ço, çu 	<ul style="list-style-type: none"> Redacció d'una narració a partir d'un còmic
<ul style="list-style-type: none"> L'anàlisi de poemes La recitació poètica 	<ul style="list-style-type: none"> L'ús dels connectors 	<ul style="list-style-type: none"> Paraules amb g i j Paraules amb h 	<ul style="list-style-type: none"> Escriptura d'un poema
<ul style="list-style-type: none"> Selecció d'informació 	<ul style="list-style-type: none"> L'estil directe i l'estil indirecte 	<ul style="list-style-type: none"> Puntuació de diàlegs 	<ul style="list-style-type: none"> La redacció d'un diàleg

• Els espais inclosos en les activitats són merament indicatius i tenen una finalitat didàctica.

1

Un sens fi d'aventures

Aprenderàs a...

- conèixer les paraules polisèmiques
- realitzar una exposició oral
- identificar el SN i el SV d'una oració
- separar paraules al final de ratlla
- descriure un quadre

Parlem

- Quina és la primera paraula que us passa pel cap després d'observar la imatge?
 - En grups de cinc, agrupeu les paraules que heu compilat i expliqueu-vos entre vosaltres per què heu fet aquesta elecció.
 - Penseu que llegir un llibre pot ser també una aventura? Per què?
 - Enumereu les històries d'aventures que heu llegit i trieu aquella que haja agradat a més persones del grup.
 - Quin personatge de la narració que heu triat t'agradaria ser? Explica-ho.
 - Si et feren triar una nova aventura, quina seria?

Cap al repte!

Totes les aventures impliquen riscos. T'animes a resoldre el cas del quadre furtat?

Pense

- Quina ha sigut la teua major aventura?

M'interessa

- Com defineix el diccionari la paraula aventura?

Reflexione

- Els llibres d'aventures són reals o imaginaris?

Les tretes de Tom Sawyer

–Tom! –va cridar la tia Polly– On t'has ficat, Tom?

El xic no va respondre.

La tia Polly el va buscar per tota l'habitació, però no el va veure enlloc. Així doncs va tornar a cridar:

–Tom, mira que com t'enganxe et...!

No va acabar la frase, perquè en aquell instant es va ajupir i va començar a donar colps de granera per davall del llit, però només va aconseguir que n'eixira el gat.

De sobte va sentir un soroll lleu darrere d'ella i es va girar just a temps d'agafar per la jaqueta un xicon moreno d'ulls grans i marrons i la cara plena de pigues.

–Com és que no se m'ha ocorregut mirar en aquest rebost?... Què hi feies, ací dins?

–Res...

–Així doncs no hi feies res, eh? I aquestes mans? I aquesta boca plena de melmelada?

L'amenaça era imminent, així que a Tom no li va quedar més remei que recórrer a l'enginy.

–Ui! Mira darrere teu, tia! Alerta!

La tia es va girar per a esquivar el perill imaginari, i Tom va aprofitar l'ocasió per a eixir corrents per la porta i saltar la tanca que voltava el jardí de la casa.

–Quina criatura! –va exclamar la tia–. Es passa el dia fent maleses i a més es burla de mi!

Després, es va posar a riure bondadosament. Al cap i a la fi Tom era el fill de la seua germana difunta i, tot i que era molt trapasser, no li agradava castigar-lo perquè l'estimava amb bogeria.

–Però si aquesta vesprada no va a escola –es va dir– demà el posaré a treballar, encara que siga dissabte.

Tom, en efecte, a la vesprada va fer fugina: se'n va anar a nadar al riu i s'ho va passar molt bé. Després va tornar a casa amb el temps just per a ajudar a tallar llenya a Jim, el vailet que els ajudava amb les faenes domèstiques, i a Sid. Aquest era el germanastre de Tom, un xic tranquil i poc aventurer; tenien quasi la mateixa edat però no s'assemblaven en res.

Durant el sopar, la tia Polly volia esbrinar si el seu nebot havia anat a banyar-se al riu, així doncs es va dirigir a Tom i li va preguntar:

–Feia molta calor a l'escola, veritat Tom?

–Doncs sí, tia, molta!

–I no t'hauria agradat anar al riu a nadar?

–Per quina raó havia d'anar al riu? A l'escola ens hem refrescat tirant-nos aigua de la font –va respondre Tom amb tanta tranquil·litat que va aconseguir convèncer la tia Polly.

–Que bé, fill –va exclamar la tia–. Estava quasi segura que havies fet fugina.

No obstant això, Sid se sentia fastiguejat de veure com Tom se n'eixia amb la seua. Volia parlar però el seu germanastre li va dir amb to amenaçador:

–Si se t'ocorre dir alguna cosa... Prepara't!

Aquella nit Tom va arribar tardíssim a casa i va entrar per la finestra perquè sa tia no el sentira, però no va ser així i el va castigar.

L'endemà la tia Polly va obligar Tom a pintar de blanc tota la tanca de la casa. Trenta metres de tanca de taulons de quasi dos metres d'alçària! I això que era dissabte!

Tom va sospirar, va enfonsar la brotxa al poal de calç i la va fer passar pel tauló més alt. Va repetir l'operació un parell de vegades. Estava tan cansat que a penes podia moure el braç, i això que només havia pintat una ratlla! En aquest moment va aparéixer Jim, que anava a buscar aigua a la font carregat amb dos poals.

–Jim, deixa'm els poals que ja hi vaig jo i mentrestant pinta tu la tanca –va dir Tom, que no veia la manera de traure's la faena de damunt.

–No puc, ta tia Polly m'ha dit que no parles amb tu perquè sap que em diràs que emblanquine jo la tanca.

–Bah, no facis cas del que t'haja dit la tia Polly, Jim. Ni se n'adonà –va replicar Tom–. Mira, a canvi, et donaré aquesta bola blanca que tant t'agrada.

Jim va agafar la bola i la brotxa que li va donar Tom. Però en aquest moment va eixir la tia Polly amb una sabatilla a la mà, i Jim va haver de fugir mentre que Tom va tornar a donar brotxades però, aquesta vegada, amb més vigor.

Així doncs, Tom va pensar que prompte veuria passar els xics i les xiques, lliures i feliços, que es riurien d'ell per haver de treballar en dissabte. I just en aquell moment va aparéixer pel carrer Ben Rogers, el xic les burles del qual més temia perquè era tan entremaliat com ell. Venia menjant-se una poma, cridant i saltant d'alegria.

Quan va veure Tom es va parar al seu costat, però aquest va fingir que estava concentrat en la seua faena i no va fer-ne cas. Amb entusiasme aparent, treia la llengua en cada pinzellada com si pintara una obra d'art. Observava el resultat i tornava a passa la brotxa amb gran delicadesa. De reüll va veure la poma de Ben Rogers i se li va fer la boca aigua.

–Eh, Tom! –va dir Ben en to burlesc–. Què et passa? Estàs complint algun castic?

–Un castic? –va contestar finalment Tom–. Això és art! I l'art se'm dona més bé que banyar-me al riu o jugar als pirates.

– Jo sé pintar... Em deixes una mica?

– No..., no ho he de fer, Ben. Veuràs, la tia Polly es fixa molt en aquesta tanca i ha d'estar perfecta. No obstant això, si em dones aquesta poma, et puc deixar pintar mitja hora.

–Tracte fet! –va exclamar Ben canviant-li a Tom la poma per la brotxa.

I mentre Ben suava de valent pintant la tanca al sol, l'artista va seure damunt d'una bota a l'ombra d'un arbre i va degustar la saborosa poma.

Prompte van arribar altres xics amb la intenció de burlar-se de Tom, però ell els va enganyar i tots van acabar pintant la tanca després de lliurar les seues valuoses pertinences. A mitjan vesprada Tom no nadava al riu però sí en l'abundància; ara era propietari de dotze boles, un rodet per a pescar, un parell de granotes, un gatet borni, un escarabat piloter, un pom de llautó d'una porta... I la tanca tenia tres capes de pintura!

Acabada la seua faena, Tom es va presentar davant de la tia Polly per a dir-li que havia acabat la tanca i li va preguntar si podia anar a jugar. Quan aquesta, que dubtava de la veracitat de les seues paraules, va veure la tanca pintada i repassada amb diverses capes de pintura, es va quedar bocabadada, i li va dir:

–Valga'm el cel, Tom! Quan t'ho proposes treballes de valent! Bé, ara pots anar a jugar. Però torna a l'hora de sopar o et castigaré.

Quan Tom tornava a casa, després de jugar, va passar per davant del jardí del jutge Thatcher i va creure que hi veia una princesa. Era una xica rossa d'ulls blaus i llargues tresses. Quan es va adonar que aquesta l'estava mirant, va fer el pi i va caminar sobre les mans. Després, presumint de destresa, va agafar una palleta del terra i va intentar sostenir-la amb la punta del nas.

Semblava que la "princesa" no feia cas de les proeses de Tom, però quan ja se n'anava, la xica li va llançar una flor per damunt de la tanca. El xic la va recollir, se la va posar al trauc de la jaqueta i es va passejar per tot el poble més unflat que un paó.

Durant el sopar Tom estava tan nerviós i esbojarrat a causa de la trobada amb la seua princesa que ni tan sols li va importar rebre un colp de sa tia als artells quan va intentar ficar la mà a la sucrera. Sí que es va disgustar quan a Sid li va caure la sucrera en terra i la tia Polly el va acusar a ell de ser l'autor de la trencadissa.

Davant de tal injustícia, Tom no va dir res, però quan va haver sopat va eixir a fer un tomb. Es veia ell mateix com un heroi desgraciat, o com un cavaller errant, o com un soldat moribund al camp de batalla.

–Aleshores sí que s'entristiria la tia Polly, i més quan portaren de tornada a casa el meu cadàver –es digué ell mateix. Fins i tot Sid i tot el poble cridarien de dolor.

Amb tanta força es va imaginar Tom l'escena del seu propi funeral que no va poder evitar posar-se a plorar. Més tranquil, de tornada cap a casa, va passar per la del jutge Thatcher buscant la seua princesa, el seu únic consol. Va saltar la tanca, va avançar lentament per la gespa i es va estirar davall d'una finestra on va veure llum. Estrenyent contra el pit la flor que li havia regalat la seua adorada desconeguda, es va preguntar si la meravellosa xica estaria a la seua cambra pensant en ell.

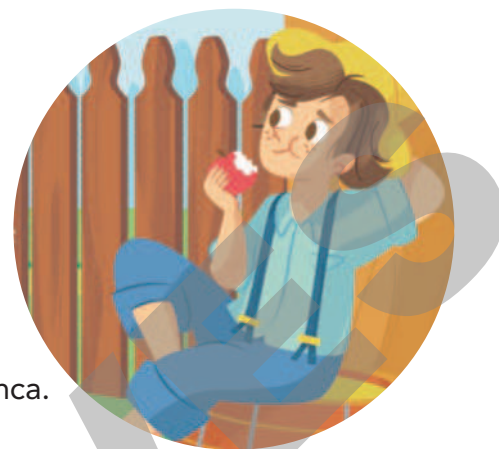
I com si s'anaren a complir els seus desitjos, la finestra es va obrir de sobte i... una criada li va llançar una poalada d'aigua que el va amerar de cap a peus!

D'aquesta manera el nostre heroi va poder "ofegar" les seues penes.

Mark TWAIN: *Tom Sawyer* (adaptació). Ed. Vicens Vives.

1. Recorda la lectura i indica, al quadern, si aquestes oracions són verdaderes (V) o falses (F):
 - a. La tia Polly està sempre preocupada pel seu nebot Tom.
 - b. Sid i Tom són molt diferents entre ells.
 - c. Tom va arribar enjorn a casa.
 - d. La tia Polly va obligar Tom a pintar la tanca el diumenge.
 - e. Tom havia de pintar trenta-dos metres de tanca.
 - f. Jim va agafar la bola que li va donar Tom i va començar a pintar la tanca.
 - g. Tom va creure que veia una princesa.
 - h. La tia Polly va pensar que Tom havia trencat la sucrera.
 - i. Tom es veia a ell mateix com un heroi desgraciat o un cavaller errant.
 - j. Després de sopar Tom se'n va anar al llit a dormir.
 - k. Una criada li va llançar una poalada d'aigua.

2. Llig aquests textos i copia, al quadern, el que resumeix millor la lectura. Després, per parelles, comenteu l'elecció que heu fet:

La tia Polly està farta de les malifetes del seu nebot Tom. Un dissabte l'obliga a pintar la tanca de la casa i els seus amics l'ajuden.

Tom està molt disgustat amb Sid i se'n va a veure la seua princesa, que li llança una poalada d'aigua des de la finestra.

Tom és molt trapasser i la tia Polly sempre l'està controlant.

Un dissabte sa tia l'obliga a pintar les parets del jardí i els seus amics l'ajuden.

La tia Polly marmola injustament Tom i aquest se'n va a casa de la seua millor amiga i li explica les seues penes.

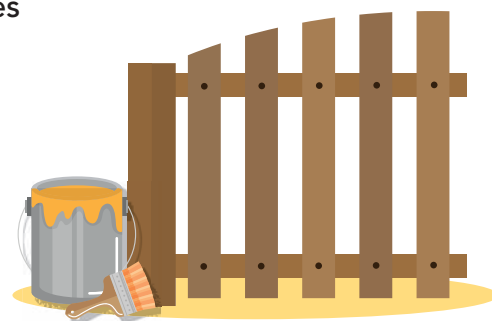
Un dissabte, la tia Polly intenta corregir les maleses de Tom i l'obliga a pintar la tanca de la casa. Els seus amics l'ajuden a canvi de les seues pertinences.

La tia Polly marmola injustament Tom i aquest se'n va a veure la seua princesa, però una criada li llança una poalada d'aigua des de la finestra.

3. Recorda la lectura i respon a les preguntes següents. Després, comenteu-les en classe:

- Per què la tia Polly obliga Tom a pintar la tanca? Quina astúcia va utilitzar Tom per a complir el castic?
- Quines pertinences aconseguix Tom dels seus amics?
- Què es va imaginar Tom quan va ser marmolat injustament?
- Què fa Tom per a atraure l'atenció de la filla del jutge Tatcher?

4. Reflexiona uns instants i escriu al quadern quines qualitats creus que té Tom. T'agraden? Per què? Després, comenta les teues opinions amb els teus companys i les teues companyes.

El **diccionari** recull les paraules d'un idioma i el seu significat. Tant en paper com en suport digital, hi pots consultar els continguts següents:

- El significat de les paraules que no coneixes.
- Els dubtes ortogràfics que se't plantegen.
- La categoria gramatical i l'origen de les paraules.

Hi ha molts tipus de diccionaris, per exemple: *el diccionari escolar, el diccionari normatiu, el diccionari de sinònims i antònims, el diccionari bilingüe, el diccionari temàtic o especialitzat, el diccionari de refranys i frases fetes...*

5. Consulta el diccionari per a contestar les preguntes següents. Fes-ho al quadern:

- Té el mateix significat *indi* que *hindú*?
- La xica que estudia medicina, serà metge?
- Pots trobar fàcilment la forma femenina de *gendre*? Per què?

6. Consulta al diccionari quines són les formes correctes i escriu-les al quadern:

• des de/desde	• enfront/en front	• capbaix/cap baix
• ensalada/en salada	• de pressa/depressa	• agust/a gust

7. Escriu al quadern el tipus de diccionari que utilitzaries en cada cas:

- Per a consultar la definició de la paraula *cuc*.
- Per a obtenir dos sinònims de *tranquil*.
- Per a saber com s'escriu en francès *patinet*.

En quins llibres consultaries obres d'art.

8. La paraula **cap** té més d'un significat, és a dir, és polisèmica. Comprova-ho consultant el diccionari i escriu, al quadern, oracions amb tres dels seus significats.

9. Per parelles, penseu i escriuiu al quadern tres paraules del vostre llenguatge quotidià que us agradaria que s'incorporaren al *Diccionari normatiu valencià*. Després, comproveu si hi han sigut incorporades.

10. Consulta al diccionari la definició de les paraules destacades i escriu-ne, al quadern, l'accepció corresponent:

- Les dents d'aquesta **serra** s'han torçat.
- Els habitants d'aquesta vall tenen un **accent** molt característic.
- En aquesta **campanya** electoral hi ha hagut pocs anuncis als carrers.
- En una **cara** d'aquesta moneda hi ha un escut i en l'altra, una xifra.

- El diccionari. Paraules polisèmiques.

L'**exposició oral** consisteix a presentar de manera ordenada un tema tot aportant-hi informació rigorosa, amb dades i exemples.

 11. Escolta la introducció de Sara i explica de què tracta seguint aquestes indicacions:

- Reflexiona sobre el que ha dit.
- Ordena les idees que ha expressat.
- Exposa-les de manera clara.

12. Contesta als companys i les companyes de classe les preguntes que hi ha a continuació:

- Has fet alguna vegada una exposició oral?
- Quin en va ser el motiu?
- Com t'hi vas sentir?

13. Prepara un guió per a fer una exposició oral de tres minuts de durada sobre algun d'aquests temes:

la música

el temps lliure

la televisió

els xats

14. Prepareu, en grups de dos, una exposició oral de cinc minuts sobre un d'aquests aspectes. Feu-ho seguint aquest guió:

Alimentació
saludable

Ús del patinet
elèctric

Esport
d'equip

GUIÓ

- Busqueu informació sobre el tema que heu triat consultant llibres i Internet o fent preguntes a persones expertes..
- Seleccioneu la informació més important i ordeneu-la..
- Penseu exemples o comparacions que facen més comprensible la vostra exposició
- Prepareu un guió per a l'exposició. Traieu-ne una conclusió final, repartiu-vos qui en farà cada part i assageu tantes vegades com calga per a ajustar-vos al temps de què disposeu.
- Exposeu de manera clara i ordenada les idees que heu escrit al guió, i tingueu cura de la pronunciació i l'entonació. Heu de parlar amb calma, amb un volum adient i mirant el vostre auditori.

• L'exposició oral.

L'oració

Una **oració** és un grup de paraules que té un sentit complet i que està constituït per un subjecte i un predicat.

- El **subjecte (Sub.)** indica qui fa l'acció o de qui es diu alguna cosa. La funció de subjecte en l'oració la fa un sintagma nominal (SN).
- El **predicat (Pred.)** és la part de l'oració que ens diu alguna cosa del subjecte. La funció de predicat en l'oració la fa un sintagma verbal (SV).

Martina té l'abric esgarrat.
Sub. Pred.

El nucli del sintagma verbal sempre és un verb en forma personal.

El **sintagma nominal (SN)** està format per un nucli, que pot ser un substantiu o un pronom, juntament amb determinants i altres complements.

Les jugadores van salvar el partit.
SN

El **sintagma verbal (SV)** està constituït per un verb, que n'és el nucli i pot portar complements.

Carles va aprovar les matemàtiques al juny.
SV

15. Escribe aquestes oracions al quadern i separa'n el subjecte i el predicat:

- Pere i Cristina desdejunen cereals amb mel.
- Nosaltres vivíem en un poble tranquil.
- El xiquet de bolquers dorm al bressol.
- El cuiner prepara unes croquetes delicioses.
- El meu avi Miquel tocava el piano.
- Ells han guanyat la carrera.

16. Fixa't en les dues columnes i relaciona els subjectes amb els predicats corresponents. Fes-ho al quadern:

Els turistes

El taxista

Vosaltres

El vaixell

Els alumnes

heu cuinat una paella molt bona.

navegava en aigües molt perilloses.

van anar d'excursió al museu.

van fer moltes fotos.

va trobar un maletí ple de diners.

Recorda que el subjecte i el predicat sempre concorden en nombre i persona.

- El subjecte i el predicat. El SN i el SV.

17. Inventa un predicat que concorde amb cadascun d'aquests subjectes. Fes-ho al quadern:

- Tom Sawyer ■.
- El jardí del jutge Thatcher ■.
- Les amigues del meu germà ■.
- Les esportistes ■.
- El rellotge de la cuina ■.
- Maria i el teu cosí ■.
- Aquella fotografia ■.
- El gos ■.

18. Escriu, al quadern, el subjecte de les oracions següents i indica en cada cas si el nucli és un substantiu o un pronom:

- El micròfon de l'ordinador funciona molt bé.
- Terol té unes cases precioses.
- Els alumnes de sisé curs van de viatge a Granada.
- Nosaltres hem aplaudit molt els actors.
- Ha trencat la granera ell.

19. Copia al quadern les oracions següents i identifica'n el subjecte. Fixa't en l'exemple:

Els gossos van jugar al bosc.

N	V
SN/Subjecte	SV/Predicat

- Els vidres del cotxe estan bruts.
- Tots els estius viatgem al nord.
- La meua família està molt ocupada amb la mudança.
- Miquel porta un llibre a la motxilla.
- Els alumnes lligen una novel·la.
- Els regals del meu aniversari són bonics.

20. Escriu al quadern el sintagma verbal de cadascuna de les oracions següents i subratlla'n el nucli:

- La radiografia mostrava clarament la fractura.
- La girafa corre per la sabana africana.
- Isabel va llegir molts llibres d'aventures l'estiu passat.
- El vent huracanat va arrancar branques seques dels àlbers.
- El testimoni va explicar l'accident als periodistes.
- Nosaltres farem vacances a l'agost.

• El subjecte i el predicat. El SN i el SV.

Les paraules perquè, per què i perquè

 Perquè, per què i per a què

- **Perquè** és una conjunció que serveix per a expressar causa o finalitat. S'utilitza sovint per a respondre preguntes que comencen amb **per què...?**: *No hi jugue més, perquè estic cansat.*
- **Per què** és la combinació de la preposició **per** i l'interrogatiu **què**: *Per què plou?* Recorda que, a diferència de l'interrogatiu **què**, l'exclamatiu **que** no s'accentua: *Que boniques, les roses!*
- **Perquè** és també un nom masculí que significa causa, motiu, raó. Porta determinants i pot tenir forma en plural: *No em va dir el perquè/els perquès del seu retard.*

No has de confondre Per què que equival a "per a quina raó" amb Per a què que equival a "per a quina finalitat": Per a què serveix aquesta ferramenta?

21. Completa al quadern les oracions següents amb les formes adequades **per què** o **perquè**:

- Heu pensat cada vegada fa més calor?
- S'esforça en els estudis vol fer enginyeria.
- arribes tard? he perdut el tren.
- Digueu-me correu. han dit que plourà.
- Li sabia greu renyar-lo l'estimava molt.
- no has anat a l'escola? he tingut la grip.

22. Escriu al quadern dues oracions amb **perquè**.

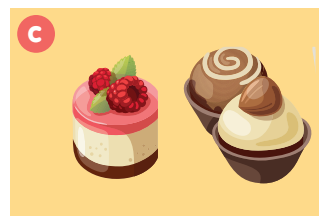
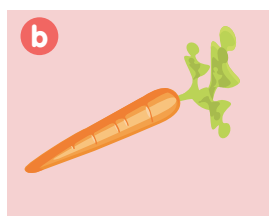
23. Escriu cinc preguntes i respostes breus sobre curiositats científiques seguint l'exemple. Fes-ho al quadern:

Per què els pingüins no volen? Perquè les seues ales s'han adaptat per a nadar.

24. Divideix aquests mots en síl·labes com si estigueren al final de ratlla utilitzant totes les formes correctes. Fes-ho al quadern:

- gosset • tanca • imatge • exclamar • amiguèt
- taques • despatxar • mitjana • princesa • ratlla
- sabatilla • enginyós • carrer • bisíl·lab • paller

25. Escriu el nom de les imatges següents i separa els mots en síl·labes com si estigueren a final de ratlla:

- Per què, perquè o perque. Separació sil·làbica a final de ratlla.

Resolem el repte

Tu tries la teua pròpia aventura i en aquest cas, per a poder recuperar el quadre que han furtat, hauràs de fer-ne una descripció molt detallada.

Preguntes guia

- Com s'anomena la dona del quadre? A quina època pertany?
- Què transmet l'expressió de la cara?
- Qui és l'autor del retrat?

Activitats guia

26. Descriu el quadre i per a fer-ho utilitza el guió següent:

GUIÓ

- 1 Fixa't en el quadre: on es troba la protagonista, com és el paisatge que hi ha darrere seu, si està asseguda o dempeus, cap a on mira...
- 2 Quina actitud té la protagonista? Quina sensació es desprén del rostre i de la postura? Quins colors hi predominen?
- 3 Pensa en quin ordre faràs la descripció.

Recursos guia

27. Entra a l'enllaç de Tiching per a veure la fitxa tècnica d'aquest quadre.

Solució

28. Torna a llegir la descripció i comprova si reuneix les condicions següents:

- He escrit el títol i l'autor.
- He utilitzat la 3a persona del singular per a descriure.
- He inclòs la descripció de la dona i dels colors que hi predominen.
- He escrit quina sensació es desprén del rostre i de la postura.
- He utilitzat els adjectius adequats.
- He separat les oracions amb punt i seguit.

No t'oblides de passar pel Gimnàs per a fer uns quants exercicis!

- Descripció d'un quadre.

1. Escriu al quadern el grup d'adjectius que descriu millor el protagonista de la novel·la *Les aventures de Tom Sawyer*:

inquiet
i entremaliat

responsable
i solidari

envejós
i burleta

tranquil
i ordenat

2. Reescriu les oracions següents al quadern i corregeix els errors que hi trobes:

- tom es va presentar davant de la tia polly per a dir-li que havia acabat la tanca
- valga'm el cel tom quan t'ho proposes treballes de valent
- jo sé pintar em deixes una mica

3. Llig i copia al teu quadern les afirmacions amb les quals estigues d'acord:

Llig i comprenc	☐ He entés bé la lectura del tema.	☐ He tingut algunes dificultats per entendre la lectura.	☐ No he entés els continguts de la lectura.
Vocabulari	☐ Sé utilitzar els diversos tipus de diccionaris correctament.	☐ Em costa un poc diferenciar els tipus de diccionaris.	☐ No trobe mai la paraula que busque.
Gramàtica	☐ Comprenc la diferència entre subjecte i predicat.	☐ Confonc el subjecte amb el predicat.	☐ No entenc què són el subjecte i el predicat.
Ortografia	☐ Sé diferenciar els tres perquè i separe paraules a final de ratlla correctament.	☐ Em costa diferenciar els tres perquè i separar paraules a final de ratlla.	☐ No sé diferenciar els tres perquè ni separar paraules a final de ratlla.

© EDITORIAL VICENS VIVES

Com ho he fet?

Quina dificultat has tingut a l'hora de fer les activitats de cada apartat? Tria una opció i, a continuació, fes les activitats que et corresponen de les pàgines següents.

No m'ha costat molt.

He dubtat un poc.

He de practicar més.

Llig i comprenc

1. Copia al quadern la frase que siga certa:

Sid és el germanastre de Tom.

Sid acusa Tom injustament.

2. Escriu al quadern l'opció correcta:

Tia Polly castiga Tom per:

- menjar melmelada.
- banyar-se al riu.
- arribar tard a casa.

1. Quines coses guanya Tom quan pinta la tanca? Escriu al quadern la frase correcta:

- 12 boles i una poma, entre d'altres coses.
- Un parell de gats i un pom de llautó d'una finestra.
- Un rodet per a pescar i una pilota.
- Una brotxa nova.
- Un quadre antic.

1. Què significa la frase amb l'expressió següent? Busca-la al diccionari i troba'n dos sinònims:

Al cap i a la fi, Tom era el fill de la seua germana difunta.

Vocabulari

3. Explica amb les teues paraules les expressions següents que apareixen en la lectura principal. Fes-ho al quadern:

Fer el pi:

Fer-se la boca aigua (a algú):

Fer fugina:

4. Escriu, al teu quadern, una oració amb la paraula "ofegar". Busca-la al fragment de Tom Sawyer i explica el seu significat en eixe precís context.

2. Tria la paraula correcta en cadascuna de les frases següents i escriu-la al quadern:

- Ens hem trobat molt a gust/agust amb tu.
- Caminava amb el cap baix/capbaix.

2. Escriu, al quadern, una oració amb cadascuna de les paraules següents:

malesa:

llautó:

rebot:

taulons:

emblanquinar:

burlar-se:

brotxa:

Gramàtica

5. Indica, al quadern, si la part subratllada és subjecte (S) o predicat (P):

Valèria està molt contenta.

La filla del meu germà és la meua neboda.

El meu pare és conductor d'autobús.

6. Escriu, al quadern, predicats per als subjectes següents:

La meua amiga Marta ■

La platja ■

3. Segons el sentit del predicat, escriu al quadern un subjecte adequat:

■ arreglen el jardí.

■ ens il·lumina a la nit.

4. Uneix els subjectes amb els seus predicats corresponents. Fes-ho al quadern:

Tu

no ho entens.

Els alumnes de sisé

heu d'anar al gimnàs.

3. Subratlla en roig el subjecte i en verd el predicat de les oracions següents:
- Els barrets estan en el penja-roba.
 - El professor reparteix llibres als alumnes.

4. Quines de les estructures següents poden ser subjecte en l'oració *Caminàvem ràpid*? Escriu-ho al quadern:

Toni

Toni i jo

Miquel

Toni, Miquel i jo

Ortografia

7. Tria la frase que siga correcta i escriu-la al quadern:

Perquè no t'alces? Per què he dormit malament aquesta nit.

Per què no t'alces? Perquè he dormit malament aquesta nit.

8. Separa aquestes paraules com si estigueren a final de ratlla. Fes-ho al quadern:

oceà: ■ aigua: ■

5. Completa l'espai amb la forma correcta de **perquè**, **per què** i **perquè**. Fes-ho al quadern:

No comprenc el ■ de la seua gran ambició. Explica'm ■ hi vas tornar.

6. Indica al teu quadern si aquestes divisions són correctes:

a-mistat ami-stat

amis-tat amist-at

5. Completa i continua el text amb **perquè**, **per què** i **perquè**. Fes-ho al quadern:

Cal reflexionar sobre el ■ de les coses. Us heu parat a pensar ■ augmenta el nivell del mar?

Jo crec que és ■ ...